

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

УДК 351.74

DOI 10.32782/2523-4269-2025-90-115-121

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Умрихіна Ірина Олександрівна,

доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ФОРМАЛЬНО-ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ

Статтю присвячено аналізу формально-юридичних аспектів правил етичної поведінки поліцейських відповідно до законодавства України. Обґрунтовано, що правила етичної поведінки поліцейських мають морально-етичний зміст та отримують формально-юридичне вираження шляхом закріплення в нормативно-правових актах; вирізняються юридичним значенням; поширюються на поліцейських як у разі виконанні службових обов'язків, так і в позаслужбовий час. Запропоновано низку заходів організаційно-правового характеру для вдосконалення реалізації повного потенціалу правил етичної поведінки поліцейських.

Ключові слова: правила етичної поведінки, морально-етичні вимоги, етика, Національна поліція, правовий статус поліцейських, запобігання та протидія корупції.

Постановка проблеми. В умовах реформування Національної поліції України відповідно до європейських стандартів важливого значення набуває належне вироблення та законодавче врегулювання правил етичної поведінки поліцейських. Відповідно до Указу Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» від 11.05.2023 невід'ємною складовою реформи визначено вдосконалення механізмів внутрішнього контролю та запобігання корупції, застосування єдиних критеріїв і стандартів доброчесності для перевірки співробітників усіх органів правопорядку та прокуратури, а також їхнього постійного моніторингу, впровадження єдиних етичних

принципів для співробітників органів правопорядку та прокуратури [1]. Від якості нормативно-правового врегулювання та чіткості визначення правил етичної поведінки безпосередньо залежить, з одного боку, ефективність забезпечення прав і свобод людини та громадянина, з іншого – реалізація правового статусу поліцейських, недопущення зловживань, правомірність у застосуванні заохочень, дисциплінарної відповідальності та інших заходів забезпечення службової дисципліни в Національній поліції України. Морально-етичний імператив є базовою передумовою професійного та ефективного виконання поліцейських функцій, розбудови партнерських відносин та підвищення довіри суспільства до Національної поліції України. Наведені обставини зумовлюють

актуальність формально-юридичного аналізу правил етичної поведінки поліцейських.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми етичної поведінки поліцейських неодноразово привертала увагу вчених-адміністративістів, зокрема О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, М. Ю. Веселова, Т. О. Коломосьця, А. Т. Комзюка, О. М. Музичука, Н. П. Матюхіної, О. С. Проневича, О. Ю. Синявської, В. А. Трофименка, О. Г. Фролової, С. А. Федчишина, Х. П. Ярмачі та ін. Науковцями аналізувалися теоретичні засади професійної етики поліцейських, їх значення та роль у реалізації професійних поліцейських функцій, види правил етичної поведінки, міжнародні стандарти професійної поліцейської етики тощо. А втім, проблеми професійної етики поліцейських розглядалися й у контексті більш загальної проблематики, присвяченої державній або публічній службі загалом. Водночас привертає увагу те, що формально-юридичний аспект правил етичної поведінки поліцейських усе ще потребує поглибленого аналізу, що поряд з іншим передбачає визначення нормативно-правових засад правил етичної поведінки поліцейських, встановлення їх юридичного змісту, юридичного значення тощо.

Ці обставини і зумовлюють постановку **мети цієї наукової статті**, що полягає у здійсненні характеристики деяких формально-юридичних аспектів правил етичної поведінки поліцейських відповідно до законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Насамперед звернімось до теоретичних напрацювань стосовно етики (етичної поведінки) державних (публічних) службовців. Так, у Словнику термінів і понять з державного управління зазначається, що «етика державного службовця» – це система норм поведінки, сукупність моральних вимог і правил, які регулюють діяльність державного службовця, визначаючи, що є допустимим, заохочується, а що вважається недозволеним для державного службовця в різних ситуаціях. У нормах етичної поведінки втілюються загальнолюдські моральні вимоги й заборони, конкретизовані щодо особливостей державної служби [2, с. 60]. Узагальнення наукової літератури дає змогу виділити основні характеристики правил етичної поведінки державних (публічних) службовців: у їх основі лежить система прийнятих і глибоко усвідомлених норм поведінки, порядок дій, правил взаємин і принципів публічно-службових відносин, що належать цьому суспільству та водночас є нормами загальнолюдської моралі; такі правила регулюють відносини як між публічними службовцями (внутрішні), так і між публічними службовцями та приватними особами (зовнішні), будучи запорукою забезпечення професійності та шанобливого ставлення до громадян; правила етичної поведінки вирізняються статусно-правовим аспектом, адже є складовою правового статусу суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення тощо [3, с. 478; 4, с. 230–235; 5, с. 84–85; 6, с. 175–185 та ін.].

Враховуючи загальнотеоретичні напрацювання, правила етичної поведінки поліцейських можна охарактеризувати як сукупність вимог (морально-етичних імперативів), які висуваються до поведінки поліцейських як під час виконання службових обов'язків, так і поза службою, з метою забезпечення ефективності реалізації поліцейських завдань і функцій, протидії корупції у Національній поліції та підвищення до неї довіри населення. Дотримання поліцейськими правил етичної поведінки спрямовується на розбудову добро-

чесної поліцейської служби, підтвердженням чого є традиційне розуміння цих правил як антикорупційного інструменту та врегулювання їх саме в такому сприйнятті в законодавстві України про запобігання корупції. Етика поведінки нерозривно пов'язана також із професійною компетентністю, професіоналізмом публічної служби. Л. М. Корнута безпосередньо відзначає, що етика публічних службовців є складовою їх професійної компетентності та в межах базових типів професійної компетентності виокремлює етичну професійну компетентність [7, с. 359]. Зарубіжні вчені Р. Клірі та Н. Генрі доходять висновку, що моральна поведінка державного службовця – це принципові вимоги до поведінки, а не автоматична дія, невід'ємна важлива складова професіоналізму державного службовця [8, с. 54].

Можна виокремити такі основні особливості правил етичної поведінки поліцейських з позиції їх формально-юридичного аналізу та значення:

а) такі правила *мають (повинні мати) морально-етичне підґрунтя та зміст*, адже «етика» в найзагальнішому розумінні пов'язується з моральними правилами та категоріями (як-от повага, толерантність, чесність, справедливість тощо), оцінкою поведінки особи крізь вироблені й усталені морально-етичні критерії. «Етика» («етика поведінки») в загальнонаукових джерелах визначається як «норми поведінки, сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації, професії і т. ін.» [9, с. 357]. Зі свого боку, правила етичної поведінки поліцейських, маючи етичне підґрунтя, одночасно є і відображенням аксіологічного виміру поліцейської діяльності як сукупності цінностей, що впроваджуються та культивуються в системі Національної поліції. Як слушно відзначає О. С. Проневич, морально-етичні імперативи поліції об'єктивно зумовлені соціальною місією цього правоохоронного органу [10, с. 107];

б) правила етичної поведінки отримують *нормативно-правове оформлення*. У контексті професійної діяльності поліцейських йдеться не про весь перелік загалом існуючих у суспільстві моральних правил (котрих є надзвичайно багато і які різняться залежно від етнічного походження людини, її світоглядних, релігійних позицій тощо), а насамперед про ті з них, які отримали нормативно-правове оформлення. Йдеться про вимоги, що санкціоновані правом та унормовані законодавством. Водночас можуть мати місце різні варіанти такого правового оформлення: 1) або безпосереднє закріплення в нормативному акті етичної вимоги – із визначенням її змісту або ж описом сутнісних ознак (наприклад, тлумачення вимог «політичної нейтральності», «нерозголошення інформації» у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 [11] тощо); 2) або ж вказівка в нормативно-правовому акті на необхідність дотримання відповідних етичних вимог, однак без деталізації їх змісту та опису.

Стосовно Національної поліції України поряд із загальними нормативно-правовими актами (Конституцією України від 28.06.1996, Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014) важливого значення набуває галузеве законодавство, представлене Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 [12], наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських» від 09.11.2016 [13] та ін. Не можна не відзначити й вагому роль міжнародних правових джерел, у тому числі актів м'якого права (soft law), як-от Кодексу поведінки службовців органів правопо-

рядку, затвердженого Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 [14, с. 8–12], Європейського кодексу поліцейської етики, схваленого Рекомендацією Rec(2001)10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19.09.2001 [14, с. 19–51] та ін.;

в) *часовий параметр дії правил етичної поведінки* – вимоги етичної поведінки мають «наскрізний» характер, поширюються на поліцейських не лише під час виконання ними службових обов'язків, а й (низка з них) поза службою, у позаслужбовий час. У чинному законодавстві України безпосередньо закріплено, що «за будь-яких обставин і відносно будь-якої людини як у робочий, так і в неробочий час поліцейський зобов'язаний дотримуватися норм професійної етики» [13];

г) *юридичне значення* – правила етичної поведінки, їх дотримання або ж порушення поліцейськими спричиняють не лише громадський (моральний) осуд, але й тягнуть юридичні наслідки (зокрема, у формі притягнення до дисциплінарної відповідальності відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України від 15.03.2018 [15]). Зокрема, морально-етичним змістом вирізняється Присяга, дотримання якої є одним з основних обов'язків поліцейського відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію». Присяга поліцейського передбачає такий текст: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки» (ст. 64 Закону України «Про Національну поліцію») [12]. Крім того, морально-етичним змістом наділені також ті приписи Закону України «Про Національну поліцію», що врегульовують принципи діяльності поліції, основні обов'язки поліцейського, вимоги до професійної компетентності кандидатів при вступі на службу до поліції, поліцейських тощо.

Водночас недоліком є те, що чинний Закон України «Про Національну поліцію» безпосередньо не закріплює такий обов'язок поліцейського, як дотримання правил етичної поведінки, ба більше, навіть не згадує відповідного терміна. Правила етичної поведінки поліцейських введені до нормативного обігу лише на підзаконному рівні, не маючи базової норми у профільному Законі України «Про Національну поліцію», а отже, не забезпечені стабільністю регулювання на рівні такого акта, як закон. Такий стан речей, на нашу думку, не відображає засадничого значення правил етичної поведінки для забезпечення ефективного функціонування Національної поліції.

У цьому сенсі заслуговує на увагу досвід врегулювання правового статусу інших видів публічних службовців (державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування тощо). Наприклад, як підкреслюють Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна та С. А. Федчишин, у Законі України «Про державну службу» правила етичної поведінки врегульовані в низці ключових аспектів: по-перше, безпосередньо закріплено обов'язок державних службовців дотримуватися правил етичної поведінки (п. 2 ст. 8); по-друге, встановлено, що дотримання правил етичної поведінки є складовою предмета оцінювання результатів службової діяльності державних службовців (ст. 44); по-третє, порушення правил етичної поведінки є дисциплінарним проступком, що передбачає накладення такого дисциплі-

нарного стягнення, як попередження про неповну службову відповідність (ст. 65, 66) [16, с. 180]. З урахуванням наведеного вважаємо, що подібний досвід законодавчої регламентації правил етичної поведінки заслуговує на наслідування і стосовно поліцейських безпосередньо в законах України «Про Національну поліцію» (у контексті основних обов'язків поліцейських та їх атестування) та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» (у контексті змісту службової дисципліни та її порушення як підстави для дисциплінарної відповідальності).

Системний аналіз законодавства України дає змогу класифікувати всі правила етичної поведінки, яких мають дотримуватися поліцейські, на дві великі групи:

загальноновизнані етичні норми. Правовою основою для виокремлення такої групи вимог є положення ч. 2 ст. 38 Закону України «Про запобігання корупції», яка поширює свою дію на поліцейських та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, закріплено, що відповідні особи «під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загальноновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими» [11]. Однак проблемою є відсутність чіткого розуміння змісту й обсягу категорії «загальноновизнані етичні норм поведінки», її оціночний характер, що може неоднозначно відобразитись на правозастосуванні. Ознака «загальноновизнаності» є досить складною у встановленні її змісту з огляду на відмінність морально-етичних устоїв різних соціальних груп, національностей, релігійної приналежності, світогляду тощо. У науковій і науково-практичній літературі надаються лише приблизні ознаки «загальноновизнаних етичних норм» (це «щонайменше порядність, совісність, повага, співчуття, дотримання домовленостей» тощо) [17, с. 274]. Вочевидь такий стан законодавчого врегулювання є недопустимим, адже містить потенційний ризик безпідставного притягнення поліцейських до юридичної відповідальності за порушення вказаних правил етичної поведінки, ризик свавільної поведінки тощо. У зв'язку із цим вважаємо, що відповідну категорію Закону України «Про запобігання корупції» доцільно було б офіційно роз'яснити Національному агентству з питань запобігання корупції;

спеціально-юридичні етичні правила етичної поведінки:

– *правила етичної поведінки, врегульовані в розділі VI «Правила етичної поведінки» Закону України «Про запобігання корупції»*, що є загальними для всіх осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у тому числі поліцейських. До таких правил належать, зокрема, пріоритет інтересів (ст. 39), політична нейтральність (ст. 40), неупередженість (ст. 41), компетентність та ефективність (ст. 42), нерозголошення інформації (ст. 43), утримання від виконання незаконних рішень чи доручень (ст. 44) [11];

– *правила етичної поведінки, врегульовані наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських» від 09.11.2016*. Такі правила можуть мати і внутрішню диференціацію залежно від природи обов'язку, що покладений в їх основу, (обов'язок активної чи пасивної поведінки – заборони), сфери (напрямку) поліцейської діяльності, реалізації окремих функцій, поліцейських заходів (наприклад, правила етичної поведінки поліцейських при поводженні із затриманою особою,

правила етичної поведінки за взаємодії поліцейського з громадськістю або іншими державними органами тощо). Зокрема, закріплено, що поліцейський повинен неухильно дотримуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського; професійно виконувати свої службові обов'язки; у кожному окремому випадку вибирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, застосування якого призведе до настання найменш негативних наслідків; контролювати свою поведінку, почуття й емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень і службову поведінку; мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу; дотримуватися норм ділового мовлення, не допускати використання ненормативної лексики та ін. (п. 1 розділу II) [13].

Крім того, поліцейському під час виконання службових обов'язків заборонено: сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; допускати будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками, дискримінацію в будь-якій формі; використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність, висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження в політичних або особистих цілях; розголошувати та використовувати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, у тому числі після припинення служби в поліції, крім випадків, визначених законом; знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак (жетон), а також будь-яким іншим чином перешкоджати прочитанню інформації на ньому або фіксуванню за допомогою технічних засобів, крім випадків, коли поліцейський виконує службові обов'язки в режимі секретності в установленому законодавством України порядку; перебувати на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, уживати тютюнові вироби під час безпосереднього виконання службових обов'язків і в невстановленому місці (п. 2 розділу II) [13].

Проведений аналіз врегульованих законодавством правил етичної поведінки свідчить про низку формально-юридичних проблем, пов'язаних як із визначенням та встановленням їх змісту, так і з правозастосуванням. Однією з таких проблем є оціночний характер морально-етичних категорій (наприклад, «недобрий настрій», «дружні почуття», «охайність», «зверхність», «іронізування» тощо). Вочевидь дати чіткий нормативний зміст відповідним морально-етичним категоріям досить складно, що об'єктивно зумовлено природою етики. Однак доцільним є максимально можливе обмеження адміністративного розсуду суб'єктів, які уповноважені здійснювати атестування поліцейських (атестаційні комісії, керівники органів поліції), встановлювати наяв-

ність (або ж відсутність) у діянні поліцейського складу дисциплінарного проступку (дисциплінарні комісії), застосовувати дисциплінарні стягнення (уповноважені на те законодавством посадові особи МВС України, Національної поліції) тощо. Перспективним шляхом, що може сприяти встановленню змісту категорій, може стати розробка й ухвалення МВС України офіційного документа щодо застосування законодавства України в частині правил етичної поведінки поліцейських (на кшталт методичних рекомендацій, практичного порадишника тощо). У цьому контексті заслуговує на увагу та наслідування досвід розробки науково-практичного документа щодо застосування відомих правил етичної поведінки [18] – «Практичний порадишник до Правил етичної та доброчесної поведінки працівників МВС» (наказ МВС України від 09.04.2024 [19]). Такий документ містить детальне тлумачення правил у форматі «питання – відповідь», що неодмінно сприятиме однозначному розумінню змісту етико-правових категорій уповноваженими суб'єктами й ефективності практики правозастосування.

Висновки. Підсумовуючи, слід підкреслити базове (засадниче) значення правил етичної поведінки для ефективного функціонування Національної поліції, забезпечення прав людини і громадянина, реалізації правового статусу поліцейських як у їх внутрішніх правовідносинах (у системі Національної поліції), так і зовнішніх (у взаємодії з приватними особами, іншими органами публічної влади тощо). Правила етичної поведінки поліцейських мають (повинні мати) морально-етичний зміст та отримують формально-юридичне вираження шляхом закріплення в нормативно-правових актах (санкціонування правом); наділяються юридичним значенням (їх дотримання є обов'язком, а порушення може бути підставою для притягнення до відповідальності тощо); поширюються на поліцейських як під час виконання службових обов'язків, так і у позаслужбовий час. Зі свого боку, реалізація повного потенціалу правил етичної поведінки поліцейських потребує вжиття низки заходів організаційно-правового характеру. По-перше, доцільним є забезпечення регулювання правил етичної поведінки поліцейських на законодавчому рівні, зокрема, шляхом: а) доповнення ч. 1 ст. 18 «Основні обов'язки поліцейського» Закону України «Про Національну поліцію» новим пунктом такого змісту: «дотримуватися принципів діяльності поліції та правил етичної поведінки»; б) зміни редакції ч. 1 ст. 57 «Атестування поліцейських» Закону України «Про Національну поліцію» з метою визначення дотримання правил етичної поведінки як однієї з вимог, що підлягає врахуванню під час атестування поліцейських; в) доповнення ст. 1 «Службова дисципліна» Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» положенням, що чітко визначає дотримання правил етичної поведінки як окрему складову службової дисципліни поліцейських. По-друге, з огляду на оціночний характер морально-етичних категорій та їх вагоме юридичне значення доцільним є розробка та нормативно-правове затвердження офіційного документа, який би сприяв кращому розумінню нормативних положень та їх застосуванню (приміром, «Практичного порадишника до Правил етичної поведінки поліцейських»).

Список використаних джерел

1. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки : Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. *Офіційний вісник України*. 2023. № 51. Ст. 2823.
2. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. Київ : Атіка, 2005. 240 с.
3. Державна служба : навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Київ : СІК ГРУПІ УКРАЇНА, 2012. 526 с.
4. Масюк Л. Я. Щодо змісту правил етичної поведінки поліцейських як об'єкт адміністративно-правового забезпечення. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2024. № 17. С. 230–235.
5. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України : монографія / за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ : Конус-Ю, 2007. 735 с.
6. Трофименко В. А. Нормативні акти етичної поведінки поліцейських як необхідна частина забезпечення їхньої співпраці з суспільством. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 4 (35). С. 175–185.
7. Корнута Л. М. Адміністративно-правові аспекти професійної компетентності публічних службовців: питання теорії та практики : монографія. Одеса : Юридика, 2024. 420 с.
8. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління : монографія. Тернопіль : Астон, 2007. 398 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
10. Проневич О. С. Імплементація європейських деонтологічних стандартів професійної діяльності поліцейських у вітчизняне законодавство: до постановки проблеми. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4 (75). С. 102–110.
11. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 87. Ст. 2474.
12. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Ст. 2075.
13. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179. *Офіційний вісник України*. 2017. № 2. Ст. 55.
14. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Москаленко О.М., 2013. 588 с.
15. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 54. Ст. 1882.
16. Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба : посіб. для підготовки до іспиту / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків : Право, 2018. 260 с.
17. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. М. І. Хавронюк. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.
18. Про затвердження Правил етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.04.2024 № 230. *Офіційний вісник України*. 2024. № 43. Ст. 2657.
19. Практичний порадник до Правил етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.04.2024 № 230). URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/9/6/3/0/6/prakticnij-poradnik-mvs.pdf> (дата звернення: 27.02.2025).

References

1. Pro Kompleksnyi stratehichnyi plan reformuvannia organiv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023–2027 roku [About the Comprehensive strategic plan for the reform of law enforcement agencies as part of the security and defense sector of Ukraine for 2023–2027]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.05.2023 № 273/2023. *Oftsiniyi visnyk Ukrainy*. 2023. № 51. Art. 2823. [in Ukrainian].
2. Malynovskyi, V.Ya. (2005). Slovyk terminiv i poniat z derzhavnoho upravlinnia [Dictionary of terms and concepts from public administration]. Kyiv: Atika. 240 p. [in Ukrainian].
3. Serohina, S.M. (Ed.) (2012). Derzhavna sluzhba [State service]. Navchalnyi posibnyk. Kyiv: SIK HRUP UKRAINA. 526 p. [in Ukrainian].
4. Masiuk, L.Ya. (2024). Shchodo zmistu pravyl etychnoi povedinky politseiskykh yak ob'ekt administratyvno-pravovoho zabezpechennia [Regarding the content of the rules of ethical behavior of police officers as an object of administrative and legal support]. *Naukovi zapysky. Seriya "Pravo"*, 17, 230–235 [in Ukrainian].
5. Tymoshchuk, V.P., Shkolyk A.M. (Ed.) (2017). Publiczna sluzhba. Zarubizhnyi dosvid ta propozyitsii dlia Ukrainy [Public service. Foreign experience and proposals for Ukraine]. Monohrafiia. Kyiv: Konus-Yu. 735 p. [in Ukrainian].
6. Trofymenko, V.A. (2017). Normatyvni akty etychnoi povedinky politseiskykh yak neobkhidna chastyna zabezpechennia yikhnoi spivpratsi z suspilstvom [Normative acts of ethical behavior of police officers as a necessary part of ensuring their cooperation with society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*, 4 (35), 175–185 [in Ukrainian].
7. Kornuta, L.M. (2024). Administratyvno-pravovi aspekty profesiinoi kompetentnosti publichnykh sluzhbovtiv: pytannia teorii ta praktyky [Administrative and legal aspects of professional competence of public servants]. Monohrafiia. Odesa: Yurydyka. 420 p. [in Ukrainian].

8. Rudakevych, M.I. (2007). Profesiina etyka derzhavnykh sluzhbovtziv: teoriia i praktyka formuvannia v umovakh demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia [Professional ethics of civil servants: theory and practice of formation in the conditions of democratization of public administration]. Monohrafiia. Ternopil: Aston. 398 p. [in Ukrainian].
9. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Uklad. i holov. red. V. T. Busel (2005). Kyiv, Irpin: Perun. 1728 p. [in Ukrainian].
10. Pronevych, O.S. (2016). Implementatsiia yevropeiskykh deontolohichnykh standartiv profesiinoi diialnosti politseiskykh u vitchyzniane zakonodavstvo: do postanovky problemy [Implementation of the European deontological standards of the professional activity of police officers in domestic legislation: before the problem statement]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 4 (75), 102–110 [in Ukrainian].
11. Pro zapobihannia koruptsii [On prevention of corruption]. *Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2014. № 87. Art. 2474 [in Ukrainian].
12. Pro Natsionalnu politsiiu [About the National Police]. *Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 № 580-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2015. № 63. Art. 2075 [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh [On approval of the Rules of Ethical Behavior of Police Officers]. *Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 09.11.2016 № 1179. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2017. № 2. Art. 55 [in Ukrainian].
14. Banchuka, O.A. (Ed.) (2013). Status politsii: mizhnarodni standarty i zarubizhne zakonodavstvo [Police status: international standards and foreign legislation]. Kyiv: Moskalenko O.M. 588 p. [in Ukrainian].
15. Pro Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine]. *Zakon Ukrainy vid 15.03.2018 № 2337-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2018. № 54. Art. 1882 [in Ukrainian].
16. Bytiak, Yu.P., Matiukhina, N.P., Fedchyshyn, S.A. (2018). Publichna sluzhba [Public service]. Posib. dlia pidhotovky do ispytu, za zah. red. N.P. Matiukhinoi. Kharkiv: Pravo. 260 p. [in Ukrainian].
17. Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy “Pro zapobihannia koruptsii” [Scientific and practical commentary to the Law of Ukraine “On Prevention of Corruption”]. *Nauk. red. M.I. Khavroniuk* (2018). Kyiv: Vaite. 472 p. [in Ukrainian].
18. Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi ta dobrochesnoi povedinky pratsivnykiv Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy [On the approval of the Rules of ethical and virtuous behavior of employees of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : *nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 09.04.2024 № 230. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2024. № 43. Art. 2657 [in Ukrainian].
19. Praktychnyi poradyk do Pravyl etychnoi ta dobrochesnoi povedinky pratsivnykiv Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy: *nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 09.04.2024 № 230* [Practical advisor to the Rules of ethical and virtuous behavior of employees of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/9/6/3/0/6/praktychnii-poradnik-mvs.pdf> (accessed: 27.02.2025) [in Ukrainian].

Merdova Olha,

Candidate of Legal Sciences, Professor, Head of the Department of Administrative Law Disciplines of the Faculty No 2 (Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Umrykhina Iryna,

PhD in Law, Associate Professor at the Department of Administrative Law Disciplines of the Faculty No 2 (Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

RULES OF ETHICAL CONDUCT FOR POLICE OFFICERS: FORMAL AND LEGAL ASPECTS

The article analyzes the formal and legal aspects of the rules of ethical conduct for police officers in accordance with Ukrainian legislation. It is substantiated that the rules of ethical conduct for police officers have a moral and ethical content and receive formal and legal expression through their consolidation in regulatory legal acts. These rules are characterized by legal significance (compliance with them is a duty of police officers, and violations may serve as grounds for disciplinary action, etc.) and apply to police officers both in the performance of their official duties and during off-duty time.

It is concluded that realizing the full potential of the rules of ethical conduct for police officers requires the implementation of several organizational and legal measures. Firstly, it is advisable to ensure the regulation of the rules of ethical conduct for police officers at the legislative level, including by: a) amending Part 1 of Article 18 “Main Duties of a Police Officer” of the Law of Ukraine “On the National Police” with a new provision stating: “adhere to the principles of police activity and the rules of ethical conduct”; b) revising Part 1 of Article 57 “Certification of Police Officers” of the Law of Ukraine “On the National Police” to define compliance with the rules of ethical conduct as one of the requirements to be considered during the certification of police officers; c) supplementing Article 1 “Service Discipline” of the Law of Ukraine “On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine” with a provision that clearly defines compliance with the rules of ethical conduct as a separate component of police service discipline. Secondly, given the evaluative nature of moral and ethical categories and their significant legal importance, it is advisable to develop and legally approve an official

document that would promote a better understanding of regulatory provisions and their application (e.g., a “Practical Guide to the Rules of Ethical Conduct for Police Officers”).

Key words: *rules of ethical conduct, moral and ethical requirements, ethics, National Police, legal status of police officers, prevention and counteraction of corruption.*

Надіслано до редколегії 28.02.2025